

priporočam vsem onim, ki bero samo dnevno časopisje, za deco je vzgojno in estetično nezadovoljiva, povrh tega so pa tudi risbe surove.

Narte Velikonja.

Josip Kozarac: Tena. Predgovor napisao dr. Branko Vodnik. (Narodna knjižnica sv. 70—72.) Zagreb, 1922. Strani 64. (V cirilici.) Modernega slavonskega Reljkovića Josipa Kozarca je Slovenecem predstavil Ilešič. Vodnik pravilno veli o njem, da ni ne velik umetnik ne globok sociolog. V noveli o Teni (Terezi) riše Kozarac nekaj tip slavonske ženske. Ni se mu posrečilo, da bi v tisti globini predočil kakor Rusi, v tisti meri ogrel za študijski predmet kakor Francozi. Ni psiholog, ni artist. Nima ljubezni in je kaj začetniški posnemalec tujega. Ker je motivno rastel preveč iz »Nane« (divje kože) in iz »Oblomova« (leni Tenin oče), bi človek dvomil celo o istinitosti barev in fiziološko-krajnega okolja. Kljub vestnosti v tisku je vendar opaziti nekaj tiskovnih napak, pa še v uvodu. So pač v cirilskem pismu — neizogibne. Dr. I. P.

UMETNOST.

Dve razstavi. (Bucik-Dolinar v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani; Vesna v Mariboru.)

Po daljšem presledku smo imeli zopet enkrat priliko, videti nekaj del naših živečih umetnikov. V Ljubljani sta razstavila skupno slikar Bucik (Primorec) in kipar Dolinar. V Mariboru pa so pod firmo Vesne nastopili Saša Šantel, Kopač Fr., Marčič R., Šubica Mirko in Rajko, Hinko Smrekar, Gašpar Porenta in Bucik. Ti dve razstavi medsebojno v marsičem izpopolnjujeta sliko naše sedanje umetnosti, kolikor jo zastopata; zastopata pa nedvomno njen slabotnejši in konservativnejši del. O kakem globljem iskanju z malimi izjemami, in med temi je nedvomno Dolinar, tu ni sledi, še manj o kakem revolucionarnem propagiranju nove estetike, ki je za napredek umetnosti neobhodno. Ljubljanska razstava je imela namen, pokazati najnovejša dela dveh umetnikov, v čemer je bil tudi njen relativni pomen; mariborska pa predstaviti umetniško organizacijo, toda predstavila jo je s starimi, povečini že zdavnaj znanimi deli in nikakor ne reprezentativno. Prednjačil je Fr. Kopač, in to je simptomatično; organizator Šantel je stal nekako v ozadju. Etiketa razstave je bila preračunjena na učinek na množico, za tako vlogo pa je Šantel preintimen. Kopač stoji v svojem hotenju nekje vzporedno z Bucikom, sevè na čisto drugem nivoju in z razliko, da je Bucik rafiniran rabilj svojih sredstev, Kopačeva pa so sploh samo na efekt preračunjena in človek niti ne vé, kje je njegovo resnično globlje znanje. Rad bi bil simbolik, to pričajo že naslovi njegovih glavnih del: Življenje in smrt, Greh, Maska, Judita, Pogled v bodočnost, pri čemer je simbolizem vselej tako dobeseden, tako vsakdanje razgledniški, da zadovolji kvečjemu še prav primitiven umetniški instinkt. Je v teh slikah sicer neko doživetje mikavne forme, ki pa se mi zdi bolj podoživetje, ni pa globljega duhovnega pojmovanja teh skrivnosti in posebno ni

vizionarne resničnosti, ki bi bila neobhodno potrebna.

Saša Šantel je razstavil risbe in nekaj oljnatih slik. Kot marljiv ilustrator in grafik je zadosti znan, in ta razstava je dala nekaj pregled njegovega ilustrativnega dela. Priznati mu moramo — skromnost in pridnost, kar ga prijetno razlikuje od mnogih drugih. Vendar pa je ravno v risbah slaboten, neduhovit in se mu redko kaj, a to le motivno, posreči. Mnogo boljši je v slikah. Tudi tu je skromen in intimen v koloritu, kakor tudi v tehniki in kompoziciji. Svoje predmete doživlja neposredno; po večini so to pokrajine (morje, Bled, Ljubljana). V primeri z efektinim Marčičem ravno radi svoje skromnosti odnese zmago.

O ljubljanski razstavi so zadosti pisali dnevnik. O Buciku je bila sodba vseh enaka, naj so jo že povedali bolj ali manj nezadržito. Odklonilna! Zakaj? Bucik je v svojih zadnjih delih skoro izključno portretist, in sicer damski portretist. Podal se je torej na pot, ki je že večje kot je on zapeljala v laskajočo frazo brez globlje vsebine. Bucik je spreten, pa ne porabi svoje spretnosti za reševanje recimo strogo umetniških problemov, ki mu jih nudi model; značaj portretiranega ga sicer zanima, toda enostransko, in tako govoré vsi njegovi portreti z malimi izjemami eno pesem o gladki koži, rožnatih ustnih, zapeljivih gestah in vabečih očeh. Ker od umetnosti danes pričakujemo več kot to, ker pričakujemo od nje razglabljanj, odkritij, značajev, izpraševanja vesti, novih čutnih senzacij v barvnem, linearnem in izraznem doživetju, zato je naravno, da je Bucik našel tako malo milosti. In vendar je zmožen globljih stvari. Na mariborski razstavi se me je globoko dojmila njegova deklica, v portretu izvršen obrazek blondinke, našminkanega polotroka z zasanjanimi otožnimi očmi v zlatem okviru. Tu je bil Bucik skromen, skromen je bil bržkone tudi model, ki ni zahteval od njega več kakor pokaže zrealce, in tu je segel v dušo. Na drugi strani pa je visel na mariborski razstavi drug pol njegove umetnosti, portret igraleca Danila, — to pa je običajni Bucik najslabše izdaje. Je to Danilo po gotovih potezah obraza, a vendar ni to Danilo niti po izrazu obraza niti po pozi, in milje, ki ga diha slika, sploh ni njegov, pa če bi tudi on sam smatral ta portret za dober.

Bucika je spremljal v javnost Dolinar. Ne rečem, da po zunanem aranžmaju razstave nista spadala skup in da se nista dobro izpopolnjevala. Pokazalo pa se je zopet, da ima naša publika za kiparsko umetnost zelo slabo razvit čut, kajti šla je mimo Dolinarja k Buciku, njega pa je skoro prezrla. In vendar so bila to dela, ki so zanimiva že po svojem materialnem značaju, naj je to marmor, glina, bron ali les. Dolinar polaga na material in njega estetiko veliko važnost, in to mu štejem v dobro. Dolinarju očita formalni eklekticizem, in tega je res kriv. Posebno malo se mu podá Meštrovičev vpliv, ki je najbolj viden v Sfingi, Budi, kralju Matjažu. Da je res izredno sprejemljiv za vtise, naj prihajajo od koderkoli, kaže tudi leseni kipec Mati, kjer so govorili po-